

Interculturalitat i fi de la discriminació racista i xenòfoba

SÍ A LA PAZ
JÓVENES POR LA PAZ SOSTENIBLE
Y LA CIUDADANÍA GLOBAL

UN PROJECTE DE:

NOVACT

AMB EL FINANÇAMENT DE:

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

Interculturalitat i fi de la discriminació racista i xenòfoba

DESENVOLUPAMENT DE CONTINGUTS:

Fundación Cultura de Paz

COL·LABORACIÓ EN BONES PRÀCTIQUES:

NOVACT Kurdistan i NOVACT Jordània

SUPERVISIÓ DE CONTINGUTS:

Coordinació del projecte “SÍ A LA PAZ” del Movimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad (MPDL) i el instituto NOVACT de noviolència.

DISSENY I MAQUETACIÓ:

detalier creative studio

Aquesta publicació s'ha produït en col·laboració amb la Cooperació Espanyola a través de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID). El contingut és responsabilitat exclusiva del Movimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad (MPDL) i no reflecteix necessàriament la posició de l'AECID.

Índex

3 I. Introducció

4 II. Descripció del tema

6 III. Realitats i reptes en el treball amb joves sobre aquesta qüestió, tal com es va revelar en la nostra avaluació

7 › Repte educatiu identificats

8 IV. Bones pràctiques

8 **Activitat:** Campanya I'm for Peace (Vull la pau)

11 **Activitat:** “Digital organizing”

17 Recomanacions per adaptar les bones pràctiques al context espanyol

17 › La campanya I'm for peace del Kurdistan

17 › Digital Organising a Jordània

17 › Altres pràctiques possibles

17 **Activitat:** Arrels

20 V. Recomanacions finals generals

20 1. Adaptació al context local

21 2. Condicions per a un espai segur

22 3. Metodologies suggerides

22 4. Factors clau de sostenibilitat

24 VI. Glossari

I. Introducció

El present manual forma part del projecte *SÍ A LA PAU. Joves per la pau sostenible i la ciutadania global*, finançat per l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) i executat en consorci pel Moviment per la Pau, el Desarmament i la Llibertat (MPDL) i l'Institut NO-VACT de no-violència.

S'integra en un conjunt de cinc guies pensades per a donar algunes respostes i despertar nous dubtes a professionals de l'educació que es pregunten què preocupa o interessa a la joventut en relació amb les amenaces actuals a la pau, quines comprensions tenen respecte dels diferents elements que la conformen, com es mobilitzen o de quina manera, des de l'educació, es pot impulsar en la joventut els valors, actituds, coneixements i habilitats propis d'una ciutadania capaç de pensar globalment i motivada per a actuar localment com a protagonista i transmissora de la Cultura de la Pau.

Aquesta col·lecció de manuals, elaborada per la Fundació Cultura de Pau amb l'aportació i la supervisió del MPDL i NOVACT, aborda diferents eixos constructors de la Cultura de Pau, fonamentals per a la resolució no violenta de conflictes: la igualtat de gènere, la convivència intercultural, l'erradicació de la pobresa, el desenvolupament sostenible i la justícia mediambiental o la defensa dels drets humans en sentit ampli. Els temes en els quals se centren parteixen de les necessitats educatives, interessos i preocupacions de joves d'entre 11 i 25 anys (amb participació minoritària de persones de fins a 39 anys), vinculades a espais d'educació formal, informal i no formal en cinc territoris de l'Estat espanyol —Cantàbria, Catalunya, Comunitat Valenciana, Comunitat de Madrid i Extremadura— que es detecten en un procés diagnòstic previ. Els resultats del mateix van ser recollits en un informe fet per la Fundació Cultura de Pau, i es troben disponibles en el següent enllaç: https://www.mpdl.org/sialapaz/06_Informe%20de%20diagn%C3%B3stico%20final.pdf.

Quant a la seva estructura, aquest manual s'organitza en diversos apartats que guien del general al particular. Després de la descripció de l'eix constructor de la Cultura de Pau (CP) en el qual se centrà, es presenten les realitats i reptes identificats en el diagnòstic esmentat entorn de la qüestió de la cura del medi ambient i la justícia ambiental. A continuació, s'exposen experiències de bones pràctiques dedicades a l'impuls de la implicació de joves en processos de construcció de pau desenvolupades en diferents delegacions internacionals del MPDL i NOVACT, de manera que algunes d'elles es detallen en forma de dinàmiques grupals, amb la finalitat d'inspirar i aportar recursos metodològics concrets. Posteriorment, s'inclouen recomanacions pedagògiques i estratègies generals que puguin facilitar la labor educativa en aquesta matèria en diversos contextos. Finalment, s'ofereix un glossari de termes clau que dona suport a la comprensió i l'ús del manual.

En definitiva, aquest manual no és només un marc de referència, sinó una eina pràctica i pròxima que busca acompanyar als qui eduquen en la construcció d'alternatives sostenibles i justes. Volem que sigui un recurs viu, que inspire processos col·lectius d'aprenentatge, acció i esperança en la certesa que altres futurs són possibles.

II. Descripció del tema

Construir una cultura de la pau requereix el reconeixement ple de la diversitat cultural, ètnica i racial que conformen les nostres societats. **La interculturalitat no es limita a la convivència pacífica entre cultures, sinó que es basa en un diàleg transformador entre elles i implica el reconeixement, la reciprocitat o el respecte mutu, així com igualtat d'oportunitats per a una participació social significativa i no simbòlica per a tothom.** Aquest enfocament permet la generació d'expressions culturals compartides, la superació dels prejudicis i estereotips, i la construcció d'una ciutadania pluralista basada en l'empatia, la responsabilitat compartida i els drets humans.

Les trobades interculturals **poden ser un repte a causa de la confluència de visions i pràctiques diferents, i impliquen aprendre a conviure amb les nostres similituds i diferències.** En cap cas es tracta d'animar una minoria o un grup no dominant a oblidar la seva identitat cultural principal o a reduir-la a l'àmbit privat, per tal d'imitar o fusionar-se amb les expressions culturals de la majoria o del grup dominant en l'àmbit públic. Es tracta de reconèixer que som diferents com a éssers humans i iguals socialment, per tant, no buscarem l'homogeneïtzació, sinó que celebrarem que cada persona pugui expressar lliurement les seves múltiples identitats i animarem tothom a sentir-se implicat i representat en tots els àmbits de la societat, eliminant totes les barreres possibles.

Construir una societat diversa, acollidora i pacífica ens porta a la necessitat de posar fi a la dicotomia entre «nosaltres» i «ells», a posar fi al valor diferent que es dona al grup ètnic-cultural dominant en un context particular que es proclama superior i a tots aquells grups minoritaris o no dominants anomenats «altres». Això també requereix desmantellar les narratives que associen la migració o la racialització amb el perill i **fomentar un sentiment de pertinença compartit que enforteixi la cohesió social davant la xenofòbia i el racisme.**

Tanmateix, en contextos marcats per desigualtats estructurals, **no n'hi ha prou de celebrar la contribució mútua que aporta la diversitat: també cal denunciar i desmantellar els sistemes que produeixen i mantenen l'exclusió, la discriminació i la violència dirigides contra les persones pertanyents a grups indígenes, ètnics o culturals minoritaris o no dominants.** El racisme sistèmic opera a través de lleis, pràctiques institucionals, narratives dels mitjans de comunicació i actituds i discursos socials que atorguen avantatges i privilegis a alguns grups i privin d'oportunitats i drets a d'altres. Tal com s'afirma al Pla Estratègic 2022-2026 de l'MPDL, «tots els estaments de la societat són permeables, més o menys, a actituds que promouen el rebuig de la diferència. Aquest és el resultat més visible de la implementació de narratives que criminalitzen aquells que no pensen, actuen o es comporten d'acord amb els paràmetres socials i culturals establerts per les esferes dominants». Les persones racialitzades —les que són percebudes com a diferents a causa del seu origen, color de la pell, cultura o trets fenotípics— són les més afectades per aquest tracte desigual, opressiu i discriminatori exercit per diversos agents socials, la qual cosa limita les seves iguals oportunitats d'accés a l'educació, l'ocupació, l'habitatge o la participació política, entre altres coses, i pot conduir a tota mena de violències.

La lluita contra la discriminació implica, per tant, necessàriament adoptar una perspectiva antiracista i antifeixista que qüestioni i critiqui les estructures de poder existents i reconegui les veus dels qui han estat històricament silenciats, amb l'objectiu de transformar aquestes estructures opressives i discriminatòries. Aquest moviment busca erradicar totes les formes de racisme —ja sigui institucional, social o simbòlic— i obrir espais per a la convivència basada en la justícia, la igualtat, la memòria i la reparació.

La pau duradora només és possible quan totes les persones se senten reconegudes, valorades i protegides. Comprometre's amb la interculturalitat i la lluita contra la discriminació és, en resum, comprometre's amb una societat més justa i realment democràtica.

III. Realitats i reptes en el treball amb joves sobre aquesta qüestió, tal com es va revelar en la nostra avaluació

Abans de la presentació detallada de les experiències educatives que esperem que inspirin la nostra tasca com a educadors juvenils, ens agradaria compartir algunes de les conclusions clau que vam identificar en l'avaluació esmentada.

Quan vam preguntar sobre les comprensions, interessos i preocupacions relacionats amb la trobada entre cultures i la discriminació racista i xenòfoba que opera en el món dels participants en aquest diagnòstic, vam trobar una comprensió compartida del que implica la convivència intercultural que és molt propera a la de les organitzacions que lideren aquest projecte. El 85,5% dels participants va indicar que aquesta convivència requereix respecte i acceptació de les diferències perquè ningú quedi exclòs. De la mateixa manera, el 56% va discrepar de l'afirmació que un dels principals problemes de les nostres societats és que els migrants no volen adaptar-se. No obstant això, un 7,3% va expressar sentiments de resistència a interactuar amb persones d'altres cultures i por de perdre la seva identitat.

Tot i que els resultats anteriors poden estar influïts per l'efecte del desig social, suggereixen que **un discurs educatiu i mediàtic que valora positivament la diversitat cultural s'ha arrelat entre la majoria, que entén que trobar-se amb altres cultures requereix un esforç d'adaptació per part de tots els implicats, i defensa que el trobament intercultural es basi en garantir la participació social de totes les cultures en igualtat de condicions i en l'intercanvi mutu.** També és possible que aquesta noció estigui influïda per les experiències quotidianes de convivència directa i positiva entre cultures en entorns escolars, de barri o digitals.

Tanmateix, no podem ignorar el fet que hi ha **una minoria que percep la diversitat com una amenaça i associa la migració amb la pèrdua de tradicions o l'alteració d'un suposat «ordre cultural» nacional.** Aquest resultat pot ser la conseqüència de discursos o narratives supremacistes que continuen transmetent la idea que qualsevol ciutadania nacional ha de ser homogènia per garantir la convivència. Aquesta conclusió revela que encara queda feina per fer per animar totes les persones a reconèixer i sentir-se satisfetes d'integrar les seves diferents identitats culturals múltiples, sense por de perdre'n una en trobar-se amb d'altres.

A més, hi ha **una ignorància generalitzada sobre les condicions reals que afronten els migrants,** especialment els de la societat d'acollida. Prop del 40,9% dels participants **desconeixen com funcionen els programes d'assistència social i econòmica existents, que estan disponibles** per a qualsevol ciutadà en situació de vulnerabilitat, així com els que s'adrecen específicament a les persones sol·licitants de protecció internacional o asil o a menors migrants, tant acompanyats com no

acompanyats, i el seu grau d'influència a l'hora de facilitar o no la integració d'aquests migrants al mercat laboral. De la mateixa manera, el 61,4% dels enquestats desconeix si són veritats els rumors que s'han difós sobre el tipus d'ajuda econòmica que suposadament l'Estat espanyol ha posat recentment a disposició dels menors migrants no acompanyats. Aquestes dades revelen una bretxa informativa significativa pel que fa a la realitat social, econòmica i administrativa dels migrants, la qual cosa crea un terreny fèrtil per a la circulació de desinformació infundada.

No obstant això, observem que **una gran proporció dels participants en l'avaluació (88%) rebutja la retòrica xenòfoba i supremacista blanca més explícita i reconeix que el racisme i la xenofòbia existeixen a Espanya,** mentre que el 53% considera falsa la vinculació recurrent entre els menors estrangers no acompanyats i la perillositat.

› Repte educatiu identificats

Amb aquestes conclusions com a referència, els reptes que identifiquem en la tasca educativa de promoure la motivació i les capacitats dels joves per assumir responsabilitats en la construcció de societats interculturals i orgulloses, en les quals no hi hagi discriminació per motius racistes o xenòfobs, són els següents:

- 1 Fomentar la reflexió sobre el significat de la convivència que vagi més enllà del seu vincle amb la tolerància i el respecte, que, sense més elements, pot conduir a la construcció de relacions de convivència però sense una interacció o un intercanvi real entre diferents grups culturals. Per tant, es proposa fomentar una comprensió més profunda de la realitat d'altres cultures (per combatre la ignorància que hi ha darrere del racisme i els prejudicis), la col·laboració i el **reconeixement de la diversitat com una font de riquesa, i la qüestió del racisme o la xenofòbia com una violència cultural imposada pel discurs interessat de les classes privilegiades.**
- 2 Destacar realitats com les dels menors no acompanyats o abordar la situació econòmica o laboral dels migrants i la seva dificultat per accedir a l'assistència. Com es fa als territoris, és important **combatre els prejudicis nascuts de la ignorància mitjançant trobades amb els desconeguts,** la col·laboració amb grups que defensen els seus drets i el disseny d'espais o accions conjuntes.

«El 56% va discrepar de l'afirmació que un dels principals problemes de les nostres societats és que els migrants no volen adaptar-se»

IV. Bones pràctiques

A continuació presentem una sèrie d'experiències dedicades a promoure la participació juvenil en processos de construcció de la pau, centrades en la interculturalitat, que destaquen els equips d'algunes de les delegacions internacionals de l'MPDL i NOVACT i que esperen ser una inspiració per a aquells que tenim aquest manual a les mans.

Les bones pràctiques recollides dels territoris han demostrat ser útils per promoure la convivència entre diferents cultures i persones de diferents orígens en un context d'alta polarització, prejudicis i ignorància de la realitat d'aquells que, per error, es consideren els altres. Les experiències recollides al Kurdistan i a Tunísia destaquen especialment com a vehicles i exemples d'èxit en aquest àmbit. A través d'aquestes experiències, participants que d'una altra manera no s'haurien conegut s'han unit en un projecte comú mitjançant el diàleg, les reunions i els debats per fer avançar el projecte.

Nom de l'activitat:

Campanya I'm for Peace (Vull la pau)

 Kurdistan

Temàtica/s

Temàtica/s de la CP que treballa

- ☐ Igualtat de gènere i prevenció de violències
- ☐ Cura del medi ambient
- ☒ Defensa de Drets Humans
- ☒ Interculturalitat i lluita contra la discriminació
- ☐ Lluita contra la pobresa
- ☒ No-violència /afrontament pacífic de conflictes/altres continguts específics

Altres temàtiques que inclou

Ninguno.

Objectiu(s)

Davant la difusió de la llengua d'odi, crear espais de diàleg, fomentar el respecte mutu, destacar les diferències culturals i confiar en líders religiosos i socials o en influenciadors que tinguin un paper actiu a la comunitat, amb l'objectiu de generar un debat respectuós i un espai segur per escoltar, parlar i compartir el que està passant.

Implicar les autoritats locals per garantir que les opinions dels joves i de les dones siguin igualment vàlides.

Objectiu detallat o població relacionada

Dones i joves (de 17 i 18 anys).

Ubicació o àrea d'intervenció

Kurdistan siria

Hi ha alguna informació clau que ens permeti entendre millor l'estat d'assoliment del tema o l'enfocament de la Cultura de la Pau d'aquesta experiència en el vostre context?

Al nord-est de Síria, parlar de pau és complicat; és difícil imaginar com es podria aconseguir. No obstant això, amb la caiguda d'Al-Assad, va esdevenir necessari. Ens trobem en un context d'urgència, on les comunitats senten que és important fer alguna cosa, però la situació econòmica empitjora cada vegada més i preval l'ansietat pel futur immediat. En aquest clima de frustració, hi ha hagut una escalada d'odi a Facebook dirigida a persones pel fet de pertànyer a una altra religió.

D'altra banda, cal destacar que en aquest context, la gent viu i treballa en comunitats, on homes i dones comparteixen espai i tot es decideix conjuntament. Un d'aquests espais de trobada, diàleg i presa de decisions són les comunes. Aquestes no depenen tant de l'autogovern (que només és reconegut per Catalunya). Són organitzacions molt properes a la gent, amb una a cada barri. Quan hi ha problemes a la comunitat, es resolen a la comuna mitjançant el debat directe i la cerca d'acords. Segons NOVACT (informe de gener, Nova Agenda per la Pau a Síria), a aquests espais els faltava una perspectiva de gènere, ja que els homes i les dones no són escoltats per igual en casos de violència de gènere.

La zona és molt pobra, l'accés a l'electricitat és difícil i Turquia limita l'accés a l'aigua com a arma de guerra. Els seus habitants ara poden viatjar a Damasc relativament segurs, però abans només tenien relacions amb el Kurdistan iraquià, i aquestes no eren bones.

Durada

6-8 setmanes. 5 hores al dia per setmana.

Materials necessaris

Material audiovisual. Participació de les agències Next Step i Next Story, especialitzades en desenvolupament i formació en periodisme. Càmeres, gravadores, programari d'edició.

Desenvolupament de l'activitat

Es va oferir formació sobre el disseny de campanyes destinades a prevenir l'escalada de l'odi, impartida per l'organització DOS, amb joves voluntaris, una entitat que va sorgir de la universitat quan va començar la revolució siriana. Posteriorment, amb una organització de dones vinculada al Govern del Kurdistan de Síria. Next Step i Next Story van presentar als grups les seves estratègies per connectar amb el públic jove, les seves habilitats audiovisuals i el seu enfocament en la lluita contra la llengua d'odi.

La campanya es va llançar mitjançant un seminari web amb joves del nord de Síria, experts i la diàspora. Es va produir un debat molt interessant i constructiu, que va continuar a les xarxes socials. Una de les peces de la campanya va ser una publicació amb una fotografia de persones de diferents religions parlant d'una cosa quotidiana, dues opinions molt diferents però capaces de trobar un punt en comú per al diàleg. A les xarxes socials, va aparèixer una dona tradicional parlant dels drets de les dones en què no havia pensat abans i mantenint un diàleg amb una dona més mobilitzada i organitzada.

Aquesta campanya es va portar posteriorment a les escoles amb la intenció de promoure el respecte entre persones diferents i el diàleg, de manera que les persones implicades en la intervenció se l'apropriessin del tot.

Anàlisi de riscos, dificultats i assoliments.

Si hi hagués dificultats significatives, indiqueu els mecanismes utilitzats per superar-les.

RISCOS:

Hi havia milícies i enfrontaments a la zona. La mobilitat era complicada.

Va ser important per a les participants que la campanya no es polititzés i que ningú (ni les autoritats ni els líders tribals) se n'apropriés, i van mantenir aquesta independència.

DIFICULTATS:

Comunicació amb les autoritats.

Era difícil reconèixer la importància d'unir el món rural i la ciutat, sense deixar de banda el que succeeix al camp. La mobilitat no era fàcil.

Dificultats econòmiques per finançar els desplaçaments dels voluntaris.

Va ser difícil fer que els influenciadors seleccionats creguessin en el missatge i s'impliquessin en la campanya.

ASSOLIMENTS:

La campanya va tenir un gran impacte a les xarxes socials i ha continuat alimentant l'experiència.

Els voluntaris van aprendre molt. El fet de saber que tenien la capacitat intel·lectual per fer-ho els va donar autonomia. Estaven a primera línia, prenent decisions i cometent errors.

Quins canvis o transformacions promou aquesta experiència o ha generat?

Hi ha un començament d'un canvi de mentalitat. Hem passat dels insults al diàleg. Aquesta és una campanya per aturar una cosa que està portant la gent a un lloc on no volen ser. Tots els participants tenien clar que amb la caiguda d'Assad és important construir la convivència.

Lliçons apreses, recomanacions per al futur i adaptació a la feina amb joves.

És molt important tenir una formació que sigui educativa però no simplista. És essencial implicar voluntaris des del principi.

Nom de l'activitat:

"Digital organizing"

Jordània

Temàtica/s

Temàtica/s de la CP que treballa

- ☒ Igualtat de gènere i prevenció de violències
- ☐ Cura del medi ambient
- ☒ Defensa de Drets Humans
- ☒ Interculturalitat i lluita contra la discriminació
- ☐ Lluita contra la pobresa
- ☐ No-violència /afrontament pacífic de conflictes/altres continguts específics

Altres temàtiques que inclou

- Apoderament juvenil
- Promoció del paper de les dones com a constructores de pau
- Contrarestar els discursos d'odi

Objectiu(s)

L'objectiu principal de la bona pràctica *Digital Organising* a Jordània és promoure l'apoderament juvenil, equipant els joves amb eines, coneixements i estratègies que els permetin liderar iniciatives de conscienciació i convertir-se en agents actius del canvi a les seves comunitats. La intervenció busca enfortir la seva capacitat per identificar problemes locals, mobilitzar els seus iguals i generar un impacte positiu, combinant habilitats digitals, pensament crític i lideratge comunitari. D'aquesta manera, els joves no només adquireixen habilitats pràctiques, sinó que també desenvolupen un sentit de propietat i responsabilitat envers els reptes socials que els envolten.

Població objectiu o relacionada detallada

La intervenció està adreçada a joves de 18 a 35 anys, un grup d'edat clau per fomentar el lideratge comunitari i la participació activa en els processos de canvi social. La població participant està formada principalment per refugiats, molts dels quals provenen d'àrees rurals i tenen diversitat funcional, i que s'enfronten a reptes particulars per accedir a recursos, educació i oportunitats de participació.

El projecte pretén abordar aquestes especificitats oferint espais inclusius i adaptats que permetin als joves desenvolupar les seves habilitats digitals, de comunicació i de lideratge. D'aquesta manera, es reforça el seu paper en les iniciatives de conscienciació i se'ls capacita per tenir un impacte significatiu en les seves comunitats, generant un impacte positiu i sostenible a escala local.

Ubicació o àrea d'intervenció

Amaan, Mafraq i Zarqa a Jordània

Educació no formal

Hi ha dades clau que ens permetin entendre millor el grau d'assoliment del tema o eix de la Cultura de la Pau en què se centra aquesta experiència en el vostre context?

A Jordània, abordar qüestions com la interculturalitat i la igualtat de gènere es troba amb importants barreres derivades de l'autocensura i les normes socials predominants. Tot i que aquestes qüestions es discuteixen àmpliament, a la pràctica sovint s'hi tracta de manera superficial, evitant debats crítics que podrien generar tensions o qüestions dins de la comunitat. Aquesta limitació dificulta el desenvolupament d'anàlisis més profundes i reflexives de les qüestions socials, i restringeix la capacitat dels joves de participar en una crítica social autèntica i de promoure un canvi significatiu en els seus entorns.

L'experiència demostra la necessitat de dissenyar estratègies pedagògiques i de facilitació que permetin explorar aquestes qüestions de manera segura, respectuosa i participativa, fomentant espais de diàleg crític sense posar en perill l'acceptació social o la seguretat dels participants.

Durada

El projecte té una durada total de nou mesos i està estructurat en diferents fases que permeten el desenvolupament progressiu i coherent de les activitats. La primera fase, que dura dos mesos i mig, se centra en la conscienciació, i prepara els joves participants per entendre les qüestions clau i prendre consciència dels problemes que abordaran a les seves comunitats.

La segona fase, d'un mes de durada, es dedica a la creació de campanyes de sensibilització. Durant aquest període, els participants dissenyen continguts, missatges i estratègies de comunicació que reflecteixen la seva visió i les necessitats identificades en el seu entorn, consolidant les seves habilitats creatives i de lideratge.

Finalment, la tercera fase, que dura sis mesos, se centra en la publicació i difusió de les campanyes. Aquesta etapa permet que les iniciatives generades arribin a un públic més ampli, posant en pràctica les habilitats adquirides i avaluant l'impacte de les accions en les comunitats objectiu.

Estratègia d'intervenció i/o metodologia/es

L'estratègia d'intervenció del projecte se centra a enfortir el lideratge juvenil a través d'un enfocament de «moviment liderat per joves», en què els mateixos joves són els protagonistes i són responsables de planificar, implementar i supervisar les iniciatives de sensibilització. Aquest enfocament busca apoderar els participants, donant-los autonomia i fomentant la seva capacitat per tenir un impacte directe en les seves comunitats.

El projecte també es basa en aliances estratègiques amb organitzacions sòcies locals, que aporten el seu coneixement del context, faciliten la implementació de les activitats i contribueixen a la sostenibilitat de les accions. A més, es convida *influencers* i agències de l'ONU a donar la seva opinió sobre les campanyes desenvolupades pels joves, i que fa enriquir el contingut i reforçant la visibilitat i la legitimitat dels missatges.

Finalment, la metodologia incorpora la mobilització comunitària no violenta, promovent la participació activa de la població local i fomentant la difusió de missatges de canvi social de manera segura i respectuosa. Aquesta combinació de lideratge juvenil, col·laboració institucional i mobilització comunitària permet al projecte generar un impacte sostenible, construint capacitats i xarxes que perdurin més enllà de la durada formal de la intervenció.

Materials necessaris

El projecte té una plataforma digital que és un dels seus principals recursos educatius: el lloc web <https://academy.novact.org>, que ofereix un conjunt de 10 cursos i materials teòrics dissenyats per a la formació i la conscienciació sobre temes clau. Aquesta plataforma permet als participants accedir a contingut estructurat sobre lideratge, mobilització comunitària i competències digitals, garantint un aprenentatge flexible i autònom.

Durant la intervenció, els joves van fer cursos específics que van enfortir les seves habilitats pràctiques i estratègiques, com ara tècniques de xarxes socials, narrativa i ciberseguretat. Aquests cursos de formació els van proporcionar les eines necessàries per dissenyar i

gestionar campanyes de sensibilització amb un enfocament digital, garantint que els seus missatges fossin clars, eficaços i segurs.

Cada campanya tenia el seu propi canal de difusió i totes les iniciatives es compartien a través del perfil d'Instagram <https://www.instagram.com/basmetjeel/>, la qual cosa permetia que el treball dels joves fos visible i fomentava la interacció amb la comunitat. Aquesta combinació d'una plataforma educativa i canals de difusió digitals ha estat clau per promoure la participació activa, l'apropiació del contingut i la difusió de missatges de canvi social.

Desenvolupament de l'activitat

El projecte es va estructurar en tres fases complementàries, que permetien un avenç progressiu des de la conscienciació fins a la implementació i difusió de campanyes digitals liderades per joves.

En la primera fase, es va dur a terme un procés de captació amb organitzacions associades locals i influenciadors, amb l'objectiu d'obtenir i aprofitar els coneixements existents sobre la mobilització comunitària. Alhora, es va treballar per conscienciar els joves mitjançant cursos en línia disponibles a la plataforma educativa, reforçant les seves habilitats digitals i de lideratge. Durant aquesta fase, també es van formar equips de joves per dirigir les seves pròpies campanyes de conscienciació, establint un marc de col·laboració i participació des del principi.

La segona fase es va centrar en la creació de campanyes i en el suport directe als equips, que van revisar el contingut i donar forma definitiva a les idees que es generaven. Els participants també van rebre formació en presentació d'idees, desenvolupant habilitats per presentar i transmetre de manera eficaç la visió i els objectius de les seves campanyes. Aquesta fase va culminar en el Festival Digital, un espai per presentar les campanyes als actors clau del sector, incloent-hi influenciadors i agències de l'ONU, on els joves van rebre'n una retroalimentació directa i van participar en un diàleg constructiu per enriquir les seves iniciatives.

Finalment, en la tercera fase, les campanyes es van publicar i es van difondre activament. Cada equip va crear els seus propis canals de difusió, mentre que tot el contingut també es va replicar en un canal conjunt, garantint la visibilitat de les iniciatives i la possibilitat de generar impacte en un públic més ampli. Aquesta fase va permetre als joves consolidar la seva apropiació de les eines digitals i enfortir la seva capacitat per liderar processos de mobilització comunitària sostenibles.

Anàlisi de riscos, dificultats i assoliments.

Si hi hagués dificultats significatives, indiqueu els mecanismes utilitzats per superar-les.

RISCOS:

Un dels riscos principals identificats en el projecte està relacionat amb el compromís dels joves participants. Mantenir la seva motivació i participació activa al llarg de les diferents fases és un repte significatiu, especialment en un context en què les iniciatives de mobilització digital i comunitària requereixen constància i responsabilitat.

Per mitigar aquest risc, es va compartir amb els participants tota l'estructura del projecte i les seves fases des del principi, la qual cosa els va permetre visualitzar clarament el seu paper i el nivell de compromís requerit. Aquesta transparència va pretendre generar expectatives realistes, enfortir el compromís amb les activitats i fomentar un sentiment de responsabilitat compartida. A més, es van implementar estratègies de seguiment i suport continu, dissenyades per mantenir l'entusiasme, resoldre dificultats i garantir que els equips se sentissin recolzats en cada etapa del desenvolupament de la campanya.

DIFICULTATS:

Durant la implementació del projecte, es van identificar diverses dificultats que ofereixen lliçons importants per a futures intervencions. Una d'aquestes va ser la manca de petits fons assignats a cada equip, la qual cosa va limitar la capacitat dels participants d'obtenir els seus propis recursos per a la producció dels materials de la seva campanya, restringint parcialment la creativitat i l'autonomia en l'execució.

Una altra dificultat està relacionada amb els temes tractats pels equips, ja que pocs van centrar les seves iniciatives en la igualtat de gènere. Cal decantar-ne el canvi per estratègies per contrarestar els discursos d'odi. Això mostra un repte pel que fa a la prioritització i selecció de continguts, així com la necessitat d'oferir més suport i orientació sobre la rellevància de diferents enfocaments.

A més, es va constatar que els límits entre els discursos d'odi i la igualtat de gènere de vegades estan difuminats, la qual cosa genera confusió tant en la conceptualització de les qüestions com en la manera d'abordar-les en les campanyes. Aquesta situació destaca la importància de reforçar la formació conceptual i pràctica dels joves, i garanteix que entenguin clarament els objectius de cada qüestió i com abordar-los eficaçment en les seves iniciatives de sensibilització.

ASSOLIMENTS:

Entre els principals èxits del projecte hi va haver l'alt nivell d'interès i participació dels joves, que es van organitzar en equips per treballar de manera col·laborativa en el disseny i la implementació de les seves campanyes. Aquesta dinàmica els va permetre forjar noves xarxes i relacions i va fomentar l'intercanvi d'idees i experiències entre els participants i enfortint la cohesió de grup.

El projecte també va aconseguir crear un entorn segur i de confiança on els joves podien compartir experiències personals i reflexionar sobre qüestions del seu entorn, la qual cosa va potenciar l'autenticitat i l'impacte de les campanyes desenvolupades. Com a resultat d'aquest procés, es van llançar vuit campanyes, cadascuna formada per cinc membres, la qual cosa els va permetre experimentar la mobilització comunitària digital d'una manera estructurada i significativa.

Pel que fa a la participació, el projecte va començar amb 71 joves inscrits i, al llarg de les diferents fases, va acabar amb 40 participants actius, la qual cosa reflecteix el compromís sostingut d'aquells que s'hi van implicar més a fons i van aconseguir desenvolupar les seves iniciatives completament.

Quins canvis o transformacions promou o genera aquesta experiència?

L'experiència ha generat transformacions significatives en els joves participants, animant-los a assumir un paper actiu com a agents de canvi dins de les seves comunitats. Mitjançant el disseny i l'execució de campanyes digitals, els joves han desenvolupat habilitats de lideratge, comunicació i mobilització comunitària, la qual cosa els permet influir directament en el seu entorn i promoure un canvi social positiu.

A més, la intervenció ha contribuït a generar un efecte multiplicador, ja que els coneixements, les eines i les experiències adquirides pels participants es poden replicar i compartir amb els seus iguals i altres membres de la comunitat. Aquest efecte expansiu reforça l'impacte del projecte i garanteix que les accions de sensibilització i les lliçons apreses es tradueixin en transformacions sostenibles i en la construcció de xarxes de participació juvenil més sòlides i proactives.

Lliçons apreses, recomanacions per al futur i adaptació al treball amb joves

Entre les principals lliçons apreses d'aquesta experiència hi ha la importància de mantenir un enfocament clar en els objectius i el contingut del projecte. Perquè les campanyes de sensibilització siguin efectives, és essencial proporcionar als joves tots els materials necessaris, tant teòrics com pràctics, per permetre'ls desenvolupar les seves iniciatives de manera independent i amb un alt nivell de qualitat.

També es va identificar la necessitat de sistematitzar sessions híbrides que combinessin la formació en línia amb activitats presencials, per garantir la coherència, la continuïtat i una experiència d'aprenentatge estructurada i accessible per a tots els participants.

A més, l'experiència demostra que és essencial destinar recursos específics a la creació de les campanyes i garantir que els equips tinguin els mitjans necessaris per produir materials de difusió i posar en pràctica les seves idees. Això no només facilita la implementació efectiva de les campanyes, sinó que també augmenta el sentit de propietat del projecte per part dels joves i reforça el seu sentit de responsabilitat i compromís.

Aquestes lliçons posen de relleu la importància de planificar amb cura tant els recursos com la metodologia, d'adaptar les estratègies a la feina amb joves i de garantir condicions que fomentin la creativitat, la participació activa i l'impacte sostingut de la intervenció.

Recomanacions per adaptar les bones pràctiques al context espanyol

› La campanya I'm for peace del Kurdistan

Les campanyes de sensibilització pública que promouen missatges positius de convivència es poden traslladar a l'àmbit juvenil espanyol mitjançant la creació de murals col·lectius, intervencions urbanes, etiquetes a les xarxes socials o actuacions en espais públics. La implicació dels joves en el disseny, la creació i la difusió d'aquests missatges els permet fer-se seus el relat de la pau positiva, contrarestar els discursos d'odi i normalitzar el llenguatge del respecte, la inclusió i la solidaritat en les seves comunitats. A més, és molt important afegir, sempre que sigui possible, el factor de la col·laboració entre persones diverses (persones racialitzades i no racialitzades, noies i nois, persones de la comunitat LGTBIQ+, migrants i no migrants, etc.) perquè aquest treball en equip ajudi a trencar estereotips i desmantellar prejudicis a través del coneixement de les realitats de l'altre i la col·laboració.

› Digital Organising a Jordània

L'activisme digital és una aposta natural per al context espanyol, atesa la importància de les xarxes socials i dels mitjans i espais digitals en la vida quotidiana dels joves. Formar els joves en eines de comunicació digital, producció de continguts i pensament crític els permet crear campanyes mediàtiques digitals i en línia que denunciïn la discriminació, promoguin la igualtat i sensibilitzin sobre la pau i les iniciatives interculturals. A més, és essencial treballar l'alfabetització mediàtica i aplicar una mirada crítica als continguts difosos en aquests mitjans digitals perquè puguin identificar les notícies falses i desmantellar els discursos d'odi que assolen les xarxes socials, promovent un ús conscient, crític i transformador dels entorns digitals.

› Altres pràctiques possibles

A més d'aquestes recomanacions, l'equip d'educadors de MPDL i NOVACT implicat en aquest projecte proposa una sèrie de guions de tallers que creiem que poden inspirar el treball educatiu que proposem aquí:

Activitat:

Arrels

Objectiu

1. Promoure l'autoestima i l'apoderament basats en la cultura i les arrels personals de cada jove.
2. Compartir les diferències i la diversitat a partir de l'experiència personal, generant un reconeixement i aprecio de la diversitat.
3. Promoure l'escolta activa, reduir la resistència a la diferència i generar cohesió social.
4. Promoure el suport intercultural.

Materials

Cadires, telèfon mòbil o càmera.

Durada

1 sessió

Desenvolupament

Tècnica de grup verbal, diàleg, en què les joves compartiran les seves arrels i el grup podrà avaluar les diferències i la riquesa que existeixen en les diferents cultures i apreciar-les.

PREPARACIÓ:

A diferència d'altres tècniques, aquesta requereix una instrucció prèvia, que s'ha de donar d'1 a 3 dies abans de la sessió. **«Heu de trobar 1 o 2 objectes que us permetin parlar dels vostres orígens: la vostra cultura, arrels, família. Alguna cosa que us permeti recuperar un record, una experiència o una anècdota important sobre les vostres arrels.»**

INTRODUCCIÓ:

A cada jove se li pregunta si ha portat l'objecte (o els objectes). Si algú s'ha oblidat, se l'anima a mirar què té a mà o al mòbil per trobar una imatge de quelcom que li agradaria presentar. Si no disposa dels mitjans o no en troba res, ha d'imaginar-se l'objecte que té i descriure'l com si el tinguéssim davant nostre quan sigui el seu torn. Al principi, fem una ronda pel grup per veure com està tothom. Després expliquem la premissa:

- Un per un, presentem el que hem portat. Explicuem l'anècdota o l'experiència i per què aquestes arrels són importants per a mi. Què m'han donat aquestes arrels. És important que la resta de nosaltres romanguem en silenci.

En el cas de grups de més de 15 joves, es formaran dos cercles que treballaran en paral·lel. Es recomana que hi hagi dos facilitadors, un a cada grup. En aquesta tècnica, el facilitador s'ha d'incloure al grup, és a dir, portar el seu propi objecte i participar-hi com un altre membre, com a model.

DESENVOLUPAMENT:

Es duu a terme la tècnica. En un cercle centrípet, sense taules intermèdies, els joves es van alternant per presentar els seus objectes i explicar-ne l'origen. Un per un, els comparteixen.

Pautes per a la facilitació:

- Generar preguntes per als joves que siguin breus en l'explicació:
- Augmentar el temps de parla augmenta la sensació de valor del que comparteixen.
- Pregunteu què us ha aportat aquell objecte o feu més preguntes sobre l'anècdota i la família: per a les torns en què el discurs és superficial, perquè el jove pugui aprofundir, no quedi exclòs de la integració al grup i superi la por de compartir.
- Accelera el ritme si s'està acabant el temps: demana als joves que siguin més concisos si ja s'ha consumit molt de temps i encara queden molts per intervenir.

TANCAMENT:

Vint minuts són suficients. S'haurien d'explorar els temes següents:

- Com em vaig sentir quan vaig explicar el que sentia en pensar en el que anava a explicar?
- Què em va agradar/sorprendre d'escoltar d'un altre company de classe.
- Si hi ha temps, «alguna cosa que m'agradaria dir a algú sobre el que he sentit».
- Obrir el tema: «Per què una cultura diferent genera rebuig?» «El compartir i l'escolta han generat rebuig o què han generat?»

Acabeu demanant-los que siguin comprensius amb altres persones i les seves cultures, fent que altres se sentin igual que s'han sentit ells en aquesta sessió.

V. Recomanacions finals generals

A continuació, presentem una sèrie de suggeriments per a l'adequació d'experiències de treball bolcades en aquest manual orientades a la promoció de la participació juvenil en la construcció de pau, amb la finalitat de reforçar el seu potencial transformador.

1. Adaptació al context local

› Connectar el que tenim al costat i el que és global:

Facilitar la identificació de l'expressió de diferents formes d'injustícia social o violència (directa, cultural i estructural) operants en el territori d'intervenció connectades amb l'eix temàtic vinculat a la construcció de pau en el qual estiguem posant el focus, així com la seva connexió amb manifestacions de les mateixes en altres llocs del món. Amb això, abordar problemàtiques transfrontereres com la precarietat laboral juvenil, el racisme estructural, la violència masclista, la violència en xarxes socials o els discursos d'odi, destacant comunalitats i aspectes diferencials, sense deixar de revelar el fenomen de la interseccionalitat.

› Escoltar des de l'inici:

La joventut ha de ser cocreadora des del disseny dels processos educatius en els quals participa, no sols beneficiària. D'aquesta manera, la concreció de les subtemàtiques que s'abordin en la intervenció i les activitats o metodologies que els donin forma connectaran millor amb els seus interessos, se'ls faran més rellevants i els aprenentatges resultaran més significatius. En el procés diagnòstic que precedeix al disseny d'aquests manuals, es va revelar que "sentir-se escoltada i poder debatre" va ser una de les seves principals demandes. A més de poder plantejar cercles de paraula exploratoris d'interessos com els que es proposen des de les pràctiques educatives restauratives, per a tenir algunes pistes inicials sobre quines qüestions semblen interessar més a la joventut en el context espanyol en relació amb cada dels eixos constructors de la Cultura de Pau que abordaran aquests manuals, poden consultar-se aquestes referències:

- Informe Diagnòstic Sí A LA PAU: https://www.mpd.org/sialapaz/06_Informe%20de%20diagn%C3%B3stico%20final.pdf
- Informe Joventut a Espanya 2024: entre l'emergència i la resiliència (Ministeri de Joventut i Infància, INJUVE)

› Fer servir un llenguatge accessible i culturalment pertinent:

Evitar tecnicismes en els nostres plantejaments i acostar-se a codis juvenils (música, xarxes, esport, art urbà).

› Valorar la diversitat interna dels grups:

Reconèixer orígens culturals, trajectòries migratòries i identitats de gènere diverses, garantint que totes les veus s'escoltin. Tenir una mirada interseccional, amb la finalitat d'analitzar com es creuen gènere, classe, ètnia, edat o altres factors en la generació de desigualtats.

2. Condicions per a un espai segur

› Construir acords de convivència juntament amb la joventut:

Respecte, confidencialitat i escolta activa. Per al plantejament de Cercles de Diàleg com els que proposen les pràctiques educatives restauratives, es proposen els següents acords bàsics: només parla qui posseeix l'objecte identificador del torn de la paraula, mentre la resta té el poder de l'escolta; és voluntari parlar; el cercle el cuiden tots els seus membres.

› Incloure protocols de suport mutu o cures en cas d'aparició de situacions negatives:

Alguns temes (violència, racisme, pobresa) poden activar experiències personals.

› Reconèixer a la joventut com a protagonista:

Transmetre als i les alumnes que no els entenem com a éssers mancats o receptors passius de continguts implica evitar la comunicació unidireccional professor/a-alumnat, estimular la participació de tota la aula, evitar mirades superbes que tenen els adults i, d'aquesta manera, practicar la curiositat genuïna cap al que els i les noies coneixen o es pregunten, així com transmetre que el coneixement que es gesta a l'aula es construeix col·lectivament. Tot això, lluny d'assumir al professorat com el posseïdor únic del saber i la veritat i a l'alumnat gots buits a ser emplenats per part de les persones adultes.

› Fomentar un espai valent:

Després de l'experiència recollida en Palestina i que es presenta en el *Manual Igualtat de Gènere*, es tracta d'anar més enllà de la creació d'un espai segur per a poder abordar temes incòmodes i generar discursos alternatius, allunyats de les inèrcies dominants enaltidores de violències. Per a trobar inspiració en plantejar aquestes converses entre persones i grups en contextos polaritzats o en tensió que busquin facilitar la trobada d'una estratègia comuna per a l'assoliment de transformacions garantits de la convivència a llarg termini, podem prendre la referència dels Diàlegs improbables de John Paul Lederach o de *Discrepància benvinguda: guia pedagògica per al diàleg controvertit a l'aula*, de l'Escola de Cultura de Pau.

3. Metodologies suggerides

› Art i cultura:

Teatre de l'oprimit, muralisme, música, fotografia o circ social com a eines creatives que afavoreixen la mobilització emocional i la reflexió crítica personal i col·lectiva a partir de l'experiència de situacions reals o anàlogues a la realitat que siguin motivadores i commovedores.

› Esport i joc:

Promouen la cooperació, el respecte i la prevenció de violències.

› Diàlegs i fòrums comunitaris:

Reforcen la cohesió social, sobretot en espais intergeneracionals i interculturals. Per al disseny d'aquests diàlegs suggerim recórrer a referents de les pràctiques educatives restauratives com Belinda Hopkins i els seus Temps del Cercle o Cercle de Paraula.

› Tecnologies digitals:

Ofereixen una oportunitat per a dissenyar campanyes juvenils en xarxes socials al voltant de la temàtica d'interès que sigui, basades en la no-violència. Com a recurs inspirador per a plantejar aquest treball, proposem el programa Digital Organising desenvolupat per NOVACT, una capacitat en línia per al disseny de campanyes d'impacte que promoguin la Cultura de Pau global a través de l'ús de les NTIC: <https://novact.org/es/formacio/>.

4. Factors clau de sostenibilitat

› Processos continus:

Evitar activitats puntuals aïllades i apostar per processos educatius basats en un itinerari planificat de mitjana-llarga durada que puguin permetre el treball per projectes i facin transversals els continguts comuns entre diferents assignatures.

› Grups motors juvenils:

Estimular la motivació i habilitats de joves perquè se sentin atrets i capaces d'intervenir en la seva comunitat i sensibilitzar o promoure la mobilització social d'altres parts, generant processos expansius.

› Treball en xarxa:

Coordinar amb associacions de barri, centres educatius, serveis socials i col·lectius juvenils per a vincular els aprenentatges amb oportunitats reals de participació.

› Corresponsabilitat intergeneracional:

Involucrar a educadors, famílies i personal de centres juvenils com a referents estables.

› Implicació d'autoritats locals:

Clau per a assegurar la sostenibilitat en el temps i en recursos econòmics.

› Avaluació participativa:

Integrar moments en els quals la joventut avalui l'apreu i suggereixi millores, enfortint el seu paper com cocreadora dels processos.

En definitiva, aquestes recomanacions no constitueixen una recepta única, sinó un conjunt d'orientacions obertes, que cada grup i cada educadora o educador podrà adaptar a la seva pròpia realitat. L'essencial és mantenir la convicció que la joventut és protagonista en la construcció de pau i justícia ambiental, i que la nostra tasca educativa consisteix a acompanyar, facilitar i potenciar les seves capacitats. Des d'aquesta perspectiva, cada experiència pot convertir-se en llavor de canvi, en oportunitat d'aprenentatge compartit i en pas ferm cap a un futur més just, sostenible i en pau.

VI. Glossari

• Antiracisme:

«Un moviment social i polític liderat i planificat per persones racialitzades amb l'objectiu de posar fi al racisme estructural en totes les seves expressions: institucional, social, ja sigui simbòlica o concreta» (SOS Racismo Madrid).

• Convivència intercultural o interculturalitat:

«La presència i interacció equitatives de cultures diverses i la possibilitat de generar expressions culturals compartides, adquirides a través del diàleg i una actitud de respecte mutu» (UNESCO). Des d'una perspectiva crítica i transformadora, hi ha una necessitat reconeguda de transcendir la concepció tradicional de la interculturalitat, que sovint es limita a celebrar la diversitat sense qüestionar les desigualtats estructurals que impregnen les nostres societats. Aquest enfocament implica crear espais de trobada i intercanvi basats en la igualtat real, desmantellar els discursos que associen el perill a la migració i promoure narratives inclusives basades en els drets humans, l'empatia, la igualtat i un sentit de pertinença compartit. Abordar aquesta qüestió és essencial per avançar cap a una cultura de la pau que no només valori la diversitat, sinó que també actuï sobre les arrels profundes de la desigualtat i l'exclusió.

• Discriminació.

És el tracte desigual i desfavorable a una persona o grup per motius com l'origen ètnic, el gènere, l'edat, les capacitats o la religió, que limita o anul·la els seus drets i llibertats fonamentals. Es basa en prejudicis, estigmes i estereotips, i es manifesta en actituds de rebuig i exclusió que impedeixen la participació plena en la vida social, econòmica i cultural. Funciona com una forma d'expressió de violència directa i cultural (valors, creences, normes i pràctiques socials que normalitzen, justifiquen o minimitzen la violència) o de violència estructural, perquè el

sistema desigual impedeix que certs col·lectius accedeixin en igualtat de condicions a recursos bàsics (com ara l'educació, la sanitat, la feina o l'habitatge).

• Inclusió:

«És l'objectiu de les polítiques de promoció intercultural que valoren la diversitat i busquen oferir drets i oportunitats iguals creant les condicions per a la participació plena i activa de tots els membres de la societat sobre la base d'un conjunt de valors comuns, un sentiment de pertinença compartit a la comunitat i una identitat local pluralista» (Consell d'Europa). Volem diferenciar la inclusió que defensem dels models assimilationistes o integratius, que consisteixen a animar les persones o grups que són minories o que es troben en una posició de poder social inferior a la d'un altre grup hegemònic a conformar-se als valors dominants i a reduir les seves pròpies expressions culturals a l'esfera privada, de manera que la seva pertinença a la nova comunitat queda condicionada per aquest esforç d'ajust unidireccional.

• Migració:

El moviment de persones des del seu lloc de residència habitual a un nou lloc de residència, ja sigui a través d'una frontera internacional o dins d'un país. En la majoria dels casos, els migrants internacionals es mouen per raons relacionades amb la feina, la família o els estudis. També hi ha persones que es veuen obligades a deixar les seves llars i països a causa de conflictes, persecucions, desastres o altres motius. Els moviments transfronterers, com els que duen a terme les persones que sol·liciten asil o refugi, representen només un percentatge relativament petit del nombre total de migrants internacionals. La migració ha existit al llarg de tota la història de la humanitat.

• Persona racialitzada:

«Una persona que, per virtut de característiques físiques, fenotípiques, culturals o percebudes, és categoritzada socialment com a diferent de la majoria blanca o dominant i que, com a resultat, pot estar exposada a processos sistemàtics de discriminació, exclusió o violència estructural. La racialització no es basa en diferències biològiques reals, sinó en construccions socials que assignen jerarquies a certs grups segons la seva "raça" o origen ètnic percebut.» (Consell per a l'Eliminació de la Discriminació Racial o Ètnica (CEDRE) Govern d'Espanya).

• Racisme:

«El racisme sistèmic es pot definir com les polítiques i pràctiques d'una societat en el seu conjunt que donen lloc a avantatges injustos i constants per a algunes persones i a un tracte injust o perjudicial per a altres per motius de la seva ètnia» (Amnistia Internacional), per exemple, considerant que els valors o les maneres de fer de les persones de color són de menys valor o indesitjables, o privilegiant les persones blanques en els processos de col·locació laboral i en l'accés als recursos.

• Xenofòbia:

«Un conjunt d'actituds, prejudicis i comportaments que ens porten a rebutjar, excloure i sovint denigrar les persones perquè es perceben com a estranyes o alienes a la comunitat, la societat o la identitat nacional. Aquesta és una actitud que pot causar molt de dolor i perjudici als refugiats i migrants. La xenofòbia es pot manifestar mitjançant el rebuig verbal, però també a través d'actes de violència física o psicològica. Ningú naix xenòfob; és una actitud apresada.» (Organització Internacional per a les Migracions Xile).

